

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 15.4.2022
Sayı : 3375

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 15/04/2022 11:39
Sayı: E-120.10-1001317

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de Geri Dönüşüm İşçileri, yaptıkları işin düşük geliri, sağlıksız ve sosyal güvenceden yoksun çalışma ve yaşam koşulları, çöple uğraşmanın toplumsal olarak pislikle ilişkilendirilmesi gibi nedenlerle toplumsal dışlanmışlığı en fazla yaşayan iş kollarından birinin üyeleridir. Bu nedenle Türkiye’de kayıt dışı çalışan geri dönüşüm işçilerinin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi, yaşadıkları sorunların ve kaynaklarının tüm boyutlarıyla araştırılması, Türkiye’deki çevre politikaları ve geri dönüşüm sisteminde iyileştirmeler yapılarak, verimliliğinin artırılması ve buna dayalı yeni bir iş kolu oluşturulması amacıyla; Anayasanın 98. maddesi ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105. maddeleri gereğince araştırma komisyonu kurulmasını arz ederiz.

S. M.
Sergin Tanırlı
İst. Mv.

Ozcan PURCU
İzmir Milletvekili

Ömer Fethi
Göner
Kırade

Ayhan BARUT
Adana

Alpay Antmer

Mürsel ALBAN
Muğla Mv.

Hüseyin YILDIZ
Aydın Mv.

Okan GÖKHAN
Edirne Mv.

A. Tuncay ÖZKAN
İzmir Mv.

Suzan BARUT
Hatay Milletvekili

İsmet TOKDEMİR
Hakkâri Mv.

Kadim DURMAZ
Tokat Mv.

Seyit Torun
Ordu Mv.

Mahir POLAT
İzmir Mv.

ONURSAL AYGÖZ
İst. Mv.

GEREKÇE

Türkiye’de, net olarak sayıları bilinmemekle birlikte, yaklaşık 30 bin kişinin atık toplayıcılığı yaparak geçimini sağlamakta olduğu tahmin edilmektedir. (Sokak Toplayıcılarının Sosyoekonomik Yapısı Araştırması*, 2022) İş güvenliği, çocuk işçiliği, kayıt dışılık ve yasal statüleri gibi konularda; doğa hakları ve çevre temizliği açısından önemli bir konumda olan atık işçileri hakkında sorunlar ve bu sorunlara ilişkin olarak yapılması gereken düzenlemeler bulunmaktadır.

Kâğıt Geri Dönüşüm Sanayicileri Derneği (AGED) İstanbul Üniversitesi Şehir Politikaları Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliği ile yapılan, Ocak 2022 tarihinde yayınlanan, “Sokak Toplayıcılarının Sosyoekonomik Yapısı Araştırması*”ndaki genel bulgulara göre; sokak toplayıcılarının haftanın 6 günü çalışarak aylık ortalama 2.560 TL kazandıkları hesaplanmıştır. Katılımcıların %69,4’ünün sağlık hizmetlerinden yararlanmadığı ve yarısının ise yaptıkları işten ötürü olumsuz karşılandıkları görülmüştür. Katılımcıların çoğu hem sosyal hem de ekonomik anlamda bulundukları durumun Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bünyesinde çalışma imkânıyla düzeleceğine inanmaktadır.

Kazançları yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçları dahi karşılayamayan atık toplayıcıların yoksulluğu, mutlak yoksulluğu kapsamakla birlikte, bu yoksulluklarının yanında toplum dışına itilmişliği, haklara erişimde yaşadıkları zorluklar, örgütlenmeden, sendikalardan ve sosyal güvencelerden yoksun olarak yaşamaları ve derin yoksulluk koşulları altında yaşarken sağlıklı ve itibarsız olarak değerlendirilmeleri göz ardı edilebilir değildir.

2021 yılının Ekim ayında İstanbul Ataşehir’de atık toplayıcıları ve kâğıt toplama alanlarına yapılan baskında 200’e yakın kişi gözaltına alınmış, atık toplama depolarında bulunan malzemelere el konulmuştur. Bu tür baskınlarda geri dönüşüm işçileri; çevre ve halk sağlığını tehlikeye sokmak, kayıt dışı ve sağlıklı koşullarda istihdama yol açmak, kamu zararı ve haksız kazan elde etmek, güvenlik sorunu yaratmak, kayıt dışı göçmen çalıştırmak gibi nedenlerle suçlanmıştır. Bu tür olayların tekrarlanmaması ve hak ihlallerinin önlenmesi adına, geri dönüşüm işçiliği yeni bir iş kolu olarak kabul edilmeli, bu alanda faaliyet gösteren işçiler kayıt altına alınarak kendileri ve aileleri sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmalıdır.

Toplayıcı işçilerden ucuza aldıkları atıkları, lisanslı tesislere yüksek bedellerle satan araçlar, depocular ve yasa dışı depolama tesisleri denetimler yoluyla ortadan kaldırılmalı, bizzat atık toplayıcılığı ve hurdacılık yapan işçilerin depolama tesisleri kurmaları yasal hale getirilmelidir.

Geri Kazanım Katılım Payı (GEKAP) kapsamında, 2021 yılında yaklaşık 4 milyar TL ve Çevre Kanunu’nda yapılan değişikliklere ilişkin hazırlanan “Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” kapsamında ise 5 milyar TL gelir elde edilmiştir. Her yıl artan bu gelirler üzerinden belirli bir payın geri dönüşüm işçilerinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi amacıyla kullanılması doğru bulunmaktadır.

Atık toplama işçilerinin çalışma sağlık koşullarının iyileştirilmesi için toplayıcılık esnasında kendilerini koruyabilecekleri mesleğe özgü yeni ekipmanların hazırlanması, toplama sırasında kullanılacak önlük ile iş eldiveni, toza ve bulaşıcı hastalıklara karşı koruyucu maske, güneşe karşı şapka, koruyucu siperlik gibi koruyucu kıyafetlerin çalışma koşullarına uygun olarak tasarlanması önerilmektedir. Bu kapsamda işçilere haftalık ve aylık belirli periyotlarda, geri dönüşüme uygun atıkları sattıkları tesis veya kurumlarca ücretsiz olarak bu ekipmanların temin edilmesi gerekmektedir.

Atıkların toplandığı “çek çek” adı verilen araçların, hijyen koşullarına ve kent estetiğine uygun şekilde projelendirilmesi, geri dönüşüm işçilerinin daha çağdaş araçları kullanmasına olanak sağlanması gereklidir. Kayıt altına alınan ve kendilerine verilen kimliklerle toplama faaliyetlerine devam etmesi planlanan işçiler için “çek çek” adlı araçların kullanımdan kaldırılarak, bölge şartlarına uygun olarak tasarlanan yeni araçların belediyelerce atık kâğıt işçilerine sunulması çözüm önerilerinden birisidir.

Ayrıca, mevcut koşullarda sağlıklı ve hijyenik çalışma şartlarına erişemeyen geri dönüşüm işçileri için İl Sağlık Müdürlükleri tarafından her yıl sağlık taraması yapılması, iş alanları ile ilgili hepatit, tüberküloz ile tetanos vb. aşıların tamamlanması ve takibi önemli gerekliliklerdendir.

Kentsel yoksulluk nedeniyle atık toplama sektörü, bazı ailelerde bir aile mesleğine dönüşmüş durumdadır. Bu durumda geri dönüşüm işçiliği yapan çocuklar, Anayasal eğitim haklarından mahrum bırakılmaktadırlar. Özellikle geri dönüşüm işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği, sokak satıcılığı gibi kayıt dışı çalışma oranının yüksek olduğu, resmi olmayan iş kollarında çocuk işçiliğinin önlenmesi için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından özel bir program hazırlanması, dezavantajlı olarak eğitim hayatına başlamak zorunda kalan çocuklar için burs desteğinin sağlanması, ailelerin çocuklarını çalıştırmaması için sigorta primlerinde yapılacak teşvik destekleri, denetimler ve bilinçlendirme faaliyetleri ile çocukların eğitim hakkının güvence altına alınması zorunlu bir ihtiyaç haline gelmiştir.

[illegible]